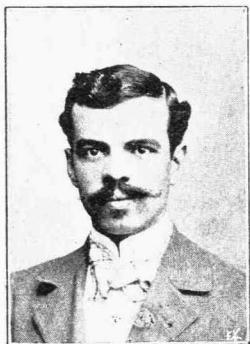

ΑΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Ὁ Proal ἐν εἰσηγήσει εἰς δαφνοστεφῇ ἐπὶ τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἐργασίαν κατάρχεται ὧδε «Διανύομεν περίοδον κρίσεων· κρίσις θρησκευτική, κρίσις κοινωνική, κρίσις ἠθική, κρίσις νομική».

Ἀναμφιβόλως ἀπὸ εἰκασαετίας τὸ ποινικὸν δίκαιον διανύει τοιαύτην ὁδόν, ἧς οὔτε ἡ πολιὰ ἀρχαιότης, οὔτε ὁ ἄχαρις μέσος αἰὼν, οὔτε αὐτὴ ἡ πολυκίνητος ἀρχὴ τοῦ δύνοντος τούτου αἰῶνος ἐδύναντο νὰ συλλάβωσι τὴν ἐλαχίστην ὑποψίαν. Ἀλλ' ἡ τοσοῦτον θαλερὰ ἀνάπτυξις τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος κλάδου τοῦ δικαίου νομίζο-

μεν ὅτι οὐδαμῶς φέρει τὸ ἐλάχιστον τῆς κρίσεως σύμπτωμα· ὁ ἀπαισιόδοξος τοῦ Proal χαρακτηρισμὸς προέρχεται ἐκ τοῦ πεισματοῦδος ἀγῶνος, ὅστις διεξάγεται μεταξὺ τῶν θιασωτῶν τοῦ αὐτεξουσίου τοῦ ἀνθρώπου (liberum arbitrium), οὗτινος διακαῆς τυγχάνει ἀπολογητής, καὶ ἐκείνων τοῦ προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου (determinismus), ὅστις τείνει νὰ ριζοβολήσῃ ἐν τῷ ποινικῷ ἐδάφει.

Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἀπολαύῃ τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας ἢ ἀπομοιρῇ ταύτης εἶνε πρόβλημα, οὗ ἡ τοιάδε ἢ τοιάδε λύσις ἐνέχει τὴν ὑψίστην σημασίαν διὰ τὸ ποινικὸν δίκαιον. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἠθικῶς αὐτεξούσιος, φέρει κατ' ἀρχὴν τὴν εὐθύνην τῶν πράξεων αὐτοῦ· ἐὰν τούναντίον, εἶνε κατ' ἀρχὴν ἀνεύθυνος.

Ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Μεσσίας εἰς τὸν κόσμον, οὐδέποτε ἐδέξατο τὴν ὑπαρξίν τῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερίας. Ὁ βαθὺς Ἡράκλειτος ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἣν ὁ ἄνθρωπος ὑπείχων πράττει οὕτως ἢ ἄλλως, ὁ Σωκράτης καὶ ἐπομένως ὁ Πλάτων διαρρήδην ἀρ-

νοῦνται τῆς βουλῆσεως τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τοῦτο βεβαίως σημαίνει τὸ τοῦ Σωκράτους «κακὸς ἐκὼν οὐδεὶς». Τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν ἠρνήθησαν ὡσαύτως οἱ Στωϊκοὶ καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας φιλόσοφοι. Οὐχ οὕτως ἔχει βεβαίως ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ φιλοσοφίᾳ, ὁμιλούσῃ ἰδίως περὶ ἠθικῆς ἐλευθερίας διὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, Ὡριγένους, Γρηγορίου τοῦ Νανζιαζηνοῦ, Ἀθανασίου, Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου. Αὕτη συνδέει τὴν ἰδέαν τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας μετὰ τοῦ αἰσθήματος τῆς εὐσπλαγχνίας, δι' οὗ ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ οἰκειοθελῶς πρῶτον τὸν Θεὸν καὶ εἶτα τὸν πλησίον, ἀγαπῶν δὲ τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ τὸ ἀγαθόν, ἄρα ἐκλέγει αὐτὸ ἐλευθερώως. Πρῶτος ἀντιγνώμων ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς σκηνῆς ἐφάνη, δογματίζων ὅτι ἡ προπατορικὴ ἁμαρτία ἀφεῖλεν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν, ἥτις ὅμως δύναται νὰ ἀποδοθῇ κατ' ἐκλογὴν εἰς τινὰς ἀνθρώπους χ α ρ ι τ ι
θ ε ι α. Ἐκ τῶν ὁπαδῶν τῆς αἱρέσεως ταύτης, οἱ μὲν ἐδέχοντο ὅτι ἡ θεία χάρις ἐπενεργεῖ ἀνεξαρτήτως τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου (*per se*), ὅτε οὗτος ἀμοιρεῖ τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, οἱ δὲ διὰ τῆς ἐλευθερίας τούτου (*per aliud*), ὅτε ὁ ἄνθρωπος ἀπολαύει ταύτης. Τὴν αἵρεσιν ταύτην ἡσπάσαντο οἱ Καθαρισταὶ (*puritains*) καὶ οἱ Ἰανсениσταὶ (*jansénistes*).

Ὁ Spinoza ἀρνεῖται ἀπολύτως τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου ἀποφαινόμενος ὅτι, ὅταν βαδίζων προβάλλῃ τις τὸν δεξιὸν πόδα ἀντὶ τοῦ ἀριστεροῦ χωρὶς νὰ σκεφθῇ καὶ χωρὶς νὰ δύνηται νὰ ἐξηγήσῃται ἔπειτα τὸ αἷτιον τούτου, ἡ λεγομένη ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου οὐδαμῶς ἐννοεῖται. Ἐν Ἀγγλίᾳ σχεδὸν πάντες οἱ φιλόσοφοι Hume, Bentham, St. Mill, Herbert Spencer καὶ ἄλλοι ἀπέρριπτον τὴν ἰδέαν τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, ἐνῶ ἐν Γαλλίᾳ ἀντιστρόφως, σχεδὸν πάντες οἱ φιλόσοφοι ἐκηρύσσοντο ὑπὲρ ταύτης, ὡς Descartes, Buffon, Montesquieu, I. I. Rousseau, Voltaire καὶ πλεῖστοι ἄλλοι, πλὴν τινων φυσιοδιφῶν (Aug. Comte, κλ.) ἀπαναινομένων τὴν ὑπαρξίν τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας. Ἐν Γερμανίᾳ οἱ Leibnitz, Kant, Hegel, Fichte, Schopenhauer καὶ ἄλλοι θερμοὶ ταύτης πρόμαχοι ἀνεφάνησαν. Ἐννοεῖται ἕκαστος τούτων πάντως διαφόρως ἀντιλαμβάνεται τοῦ ζητήματος οὕτως ὁ Leibnitz ἀνάγει τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν διάνοιαν, εἰς αὐτὴν τὴν κρίσιν τοῦ ἀνθρώπου, δεχόμενος τὴν ἐλευθερίαν ὅπου «ἡ ψυχὴ ἔχει σκέψεις διακεκριμένας ἢ δεικνύει δύναμιν λογικὴν» ἢ ὅπου «ἐνεκα ὠρισμένων αἰτίων πράττει τι μετὰ λογικῆς δυνάμεως, μετὰ κρίσεως», ἐνῶ τὸναντίον ὁ Kant παραδέχεται τὴν ἐλευθερίαν ὅταν αὕτη πηγάζῃ ἐξ αὐτῆς μόνης τῆς ἀγαθῆς θελήσεως, καλῶν τοῦτο α υ τ ο ν ο μ
εί α ν, ἐτερονομίαν δὲ τὴν ὑπόβολὴν εἰς ξένον τινὰ νόμον.

Εὐνόητον τυγχάνει ὅτι ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν θρησκείας καὶ φιλοσοφίας ἡ τέως ποινικὴ νομοθεσία οὐδέποτε ἐδύνατο νὰ οἰκοδομήσῃ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ὁρισμόν, δι' ὃ καὶ πάντες οἱ ποινικοὶ κώδικες εἶχον στηριχθῇ ἐπὶ τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερίας.

Ἴδου πετομένῳ καλὰ μὴ τὸ παρελθὸν τοῦ φιλοσοφικοῦ τούτου θεωρήματος. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι τοῦ 1871, ὅτε μία φωνὴ ἐκτάκτως περίεργος, ἀκούεται καὶ αὐθις ἐξ Ἰταλίας, ἣτις ἐπισπᾶται τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, καὶ ἡ φωνὴ αὕτη ἦτο «L'uomo delinquente» τοῦ Lombroso. Διὰ τοῦ καινοφανοῦς αὐτοῦ κηρύγματος ἐπαναλάμβανε καὶ ἐτόνιζεν ὅ,τι ὁ Pinel, Esquirol καὶ Morel περὶ ψυχιατρικῆς εἶχον διατυπώσῃ, ὅ,τι ὁ Broca καὶ ὁ Despine ἐν τῇ Γενικῇ ἀνθρωπολογίᾳ εἶχον ἀποκαλύψῃ, ὅ,τι ὁ Orfila καὶ ὁ Tardieu ἐν τῇ ἱατροδικαστικῇ εἶχον διδάξῃ, ἀφετηρίαν δὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Darwin λαμβάνων καὶ ἐπὶ τῆς θεωρίας τῆς κοινωνικῆς ἐξελιξέως τοῦ Spencer στηριζόμενος μετ' ἐνδελεχεῖς ἰδιαιτέρας ἐρεῦνας ἐξήγγειλε τὴν ἀναμόχλευσιν τοῦ ποινικοῦ δικαίου. Αἱ μεταφυσικαὶ βάσεις, ἐφ' ὧν μέχρι τοῦδε ἡρείδετο τοῦτο, ὥφειλον κατ' αὐτὸν νὰ ἀντικατασταθῶσι διὰ τῶν φυσικῶν τοιούτων.

Εἶνε μεγάλη ἡ ἀδημονία τοῦ Lombroso ἡ ἐκ τοῦ προσιμίου τοῦ «Ἀνθρώπου ἐγκληματίου» ἀναθρώσκουσα. «Μία μοναδικὴ ἀντίφασις βασιλεύει ἐν τῷ κόσμῳ· ὁ δικαστὴς τὸ μὲν ἀποχωρίζει πῶς τὸν ἐγκληματίαν τοῦ ἐγκλήματος, ἵνα ἀποφαίνηται ὥσεί τὸ ἔγκλημα ἦτο ἐν γεγονὸς ἀφ' ἐαυτοῦ πλήρες καὶ ὥσεί ἀπετέλει ἐν τῷ βίῳ τοῦ δράστου ἐν ἐπεισόδιον, οὗτινος δὲν ἐδύνατό τις νὰ φοβῇται τὴν ἐπανάληψιν· τὸ δὲ ὁ ἐγκληματίας καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἀποδείξῃ τῷ δικαστῇ πάντῃ τὸ ἐναντίον, διὰ τῆς σπάνεως τῆς μεταμελείας, διὰ τῆς ἐλλείψεως τῆς τύψεως τοῦ συνειδότος, διὰ τῆς ἐπανελημμένης ὑποτροπῆς, ἀνερχομένης εἰς 30 τοῖς 55 καὶ 80 τοῖς 0/0. Τοῦτο δὲν εἶνε βεβαίως οὔτε ἄνευ ζημίας ἠθικῆς καὶ ὕλικῆς διὰ τὴν κοινωνίαν, οὔτε ἄνευ ταπεινώσεως διὰ τὴν ταλαίπωρον δικαιοσύνην, ἣτις μεταβάλλεται λίαν θαμὰ εἰς ἰδανικὴν ὀπλάσχιαν ἐναντίον τοῦ ἐγκλήματος».

Διὰ τῆς φωνῆς τοῦ Lombroso ἡ Ἰταλία οὕτω συνεχίζει τὰς ἀρχαίας καὶ εὐγενεῖς αὐτῆς παραδόσεις. Λογάδες Ἕλληνες φεύγοντες τὸν ἀτέραμνον ζυγὸν τραχέος δυνάστου ἐκ τῆς Νέας Ρώμης εἰς τὴν Παλαιὰν μετηνάστευον μεταλαμπαδεύοντες διὰ τοῦ νάρθηκος αὐτῶν τὸ φῶς τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Ἡ πυκνὴ τοῦ μέσου αἰῶνος σκοτία εἶχεν ἀπολύτως ἀνάγκην τῶν ἀειζῶων ἐκείνων πυρσῶν, ὁ δὲ ἀναπτυχθεὶς ἀνθρωπισμὸς (humanisme) διεσχεδάν-

νυεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν τῆς ἀμαθείας πέπλον, ἐμάλασσε τὸ ἄτεγκτον τῶν κολαστικῶν νόμων καὶ συλλήθδην ἐξηυγένιζε τὴν κοινωνίαν. Μία τοιαύτη ἐποχὴ ἔμελλε νὰ παράσχη τὸν Beccaria ἐν Ἰταλίᾳ, τὸν I. I. Rousseau ἐν Γαλλίᾳ, τὸν Feuerbach ἐν Γερμανίᾳ, τὸν Beutham ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐπὶ τέλους αὐτὸ τὸ μέγα γεγονός τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως.

Οἱ ἀτειρεῖς αὐτοὶ σκαπανεῖς καὶ ὑποφῆται ὑψηλῶν καὶ ἐλευθέρων ἰδεῶν ἐγένοντο οἱ σεμνοὶ πρόδρομοι ἰδεωδεστέρας τοῦ ποινικοῦ δικαίου καλλιεργίας. Ἡ ποινικὴ νομοθεσία μέχρι τοῦ τέλους τοῦ XVIII αἰῶνος παρεῖχε τὸ στάδιον ἐλεύθερον εἰς τὴν δικαστικὴν αὐθαιρεσίαν, ὅτε διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς περιφύμου ρήτρας «*nulla poena sine lege, nullum crimen sine lege*» ἐπέπρωτο τῆς βραβάρου αὐθαιρεσίας νὰ φυγαδευθῇ ἢ τραχύτης καὶ τοῦ στενάζοντος ἐγκληματίου νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ τύχη.

Ἡ ἀρχαία σχολὴ τέλεον κατηρεῖπετο, τὸ δὲ ὑλικὸν φέρον τὸ ἄγος βαναύσων παραδειγματισμοῦ καὶ συνετίσεως μέσων ἐξέλειπεν ἀνεπιστρεπτί, ἡ δ' αἰθερία Θεός, ἣτις πολιτισμὸς τῶν νεωτέρων χρόνων καλεῖται, καταπετομένη εἰς τὸν κόσμον ἔπεμπε πανταχοῦ τὸ γλυκὺ αὐτῆς λυκόφως, ὅπερ εἰσδύνον καὶ ἀπλούμενον ἐφαίδρυνε καὶ τὸ ὕγρον καὶ ζοφερὸν ἄντρον τοῦ ἀποκλήρου δεσμώτου.

Ὁ Beccaria τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἀποστόλου Παύλου προτάσων, καθ' ἣν ὀφείλει τις νὰ ἐνθυμῇται τῶν ἐστερημένων τῆς ἐαυτῶν ἐλευθερίας ὥσπερ ἡτό τις μετ' αὐτῶν ἐν εἰρκτῇ, ἐπέραине τὸ ρηζικέλευθον αὐτοῦ περὶ «*Ἀδικημάτων καὶ ποινῶν*» ἔργον διὰ τῶν ἐπομένων ρημάτων· «*Ἴνα πᾶσα τιμωρία μὴ ᾖ πρῶξις βιαία ἐξασκουμένη παρ' ἐνὸς μόνου ἢ παρὰ πλειόνων ἐναντίον ἐνὸς πολίτου, πρέπει κυρίως νὰ ᾖ δημοσία, σύντομος, ἀναγκαστική, ἀνάλογος πρὸς τὸ ἀδικήμα, ὑπαγορευομένη παρὰ τῶν νόμων, καὶ ὅσον ἐνεστί ν' ἡπιωτέρα ἐν ταῖς δεδομέναις περιπτώσεσιν*».

Ὑπὸ ὁμοιον πνεῦμα οἱ ἱεροφάνται τῆς Γαλλ. ἐπαναστάσεως ἀνέπτυσσον ἐν τῇ Ἐγκυκλοπαιδεῖᾳ τὸ τοῦ ἀνθρώπου δίκαια, ὁ Voltaire διαμαρτυρούμενος κατὰ τῶν ποινικῶν βασάνων ἐπάγεται «*πᾶν ὅ,τι τυγχάνει ὑπερβολικὸν ἐν τῷ νόμῳ εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν νόμων τείνει*», ὁ Rousseau ἐν τῇ *Contrat social* ἀποφθεγγόμενος ὁποῖος πρέπει νὰ ᾖ ὁ νόμος παρετήρει· «*ὅπερ εἰς ἄνθρωπος μόνος, οἷοσδήποτε καὶ ἂν ᾖ οὗτος, διατάσσει αὐθαιρέτως, οὐδόλως τυγχάνει νόμος*». Ἐκ τοῦ διὰ τοιούτων ναμάτων ἀρδευθέντος ἐδάφους τοῦ δικαίου ἀνέφυ ἡ ποινικὴ σχολή, ἣτις Κλασικὴ ἐπωνομάσθη. Ἐκ τῶν στοῶν ταύτης ἐξῆλθεν ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ ὁ ποιν. τοῦ 1810 κωδῖξ, ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ ὁ ποιν. τῆς Βυαρίας

κῶδιξ (1813), οἵτινες τὴν ποινικὴν ἀναμόρφωσιν διεμερίσαντο πρὸς ἀλλήλους ἐν τῷ κόσμῳ.

Τὸ ἔργον τῆς Κλασικῆς Σχολῆς, ἐδραζομένης ἐπὶ τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, ἦτο πρῶτον νὰ κολάσῃ τὴν ἄκρατον τοῦ δικαστοῦ αὐθιρεσίαν, νὰ ἀποβλέψῃ πρὸς τὸ ἀδίκημα αὐτὸ καὶ ἀναλόγως τούτου τὴν ποινὴν νὰ ὀρίσῃ, τρίτον νὰ ἀριθμήσῃ τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς τὸ αὐτεξούσιον ἐκλείπει, τέταρτον νὰ εὑρῇ τὸ maximum καὶ minimum τῆς ποινῆς, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὁ δικαστὴς θὰ ἐδύνατο νὰ στραφῇ πρὸς στάθμισιν τῆς ἀντικειμενικῆς εὐθύνης τοῦ ἐγκληματίου.

Ἡ Κλασικὴ Σχολὴ ἐπὶ τοῦ αὐτεξουσίου τεθεμελιωμένη δὲν ἀποβλέπει πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ πταίστου, εἰκάζουσα δὲ τὸ αὐτεξούσιον θεωρεῖ πρὸ τῆς αὐτῆς κολασίμου πράξεως ἐξ ἴσου τιμωρητέους διαφόρους δράστας. Σχηματίζουσα δὲ τὸν μείζονα καὶ ἐλάσσονα ὅρον τοῦ ἐπομένου συλλογισμοῦ

ἡ βούλησις τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἐλευθέρᾳ
αἱ πράξεις αὐτοῦ ἐκ τῆς βουλήσεως ταύτης ἀπορρέουσιν

συμπεραίνει

πᾶσα πράξις βουληθεῖσα ἰσοῦται τῇ ἐλευθερίᾳ,

δογματίζει δὲ ὅτι ὁ ἐγκληματίας ἢ εἶνε ἐλεύθερος ἢ δὲν εἶνε, μέσος ὅρος δὲν χωρεῖ (*tertium non datur*). εἰάν μὲν ἦ ἐλεύθερος πρέπει νὰ ταῦτισθῇ ἀδιακρίτως πρὸς οἵονδήποτε ὅστις τὴν αὐτὴν ἐτέλεσε πράξιν (δράσται αὐτοτελῶν ἀπαραλλάκτων κλοπῶν τιμωρούμενοι διὰ τῆς αὐτῆς ποινῆς), εἰάν δὲ μὴ ἐλεύθερος, πρέπει νὰ δύνηται νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου προβλεφθεῖσας ἐλαφρυντικὰς περιπτώσεις (ἀνηθότης, γῆρας, παραφροσύνη κτλ.). Ἐκ τούτου συνέβαινε τὸ ἄτοπον τοῦ νὰ κολάζωνται ἐξ ἴσου διάφοροι δράσται ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἢ πλειόνων αὐτοτελῶν ἀπαραλλάκτων κολασίμων πράξεων (ὁ εἰς ἐγκληματίσας ὑπὸ τὸ κράτος νευρασθενικῆς τινος νόσου, ὁ ἕτερος ἐν ὁμαλῇ καταστάσει), ἢ ἀνίσως διάφοροι ἐγκληματαῖοι ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἢ πλειόνων τῶν αὐτῶν αὐτοτελῶν ἀδικημάτων (πλούσιος καὶ πτωχὸς διὰ χρηματικῆς ποινῆς τιμωρούμενος).

Ὑπὸ τὸ κράτος ἐνὸς τοσοῦτον σολοίκου συλλογισμοῦ, ἡ Κλασικὴ Σχολὴ δὲν ἐδύνατο βεβαίως νὰ παράσχῃ τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἀκριβῆ διαμέτρησιν τῆς ἠθικῆς τοῦ ἐγκληματίου ἐλευθερίας, οὐδενὶ ὅμως ἐπιτρέπεται νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι ἄλλη τις παθολογικὴ κατὰστασις ἢ διαφορὰ χαρακτήρων σπουδαίως δύνανται νὰ ἐπηρεάσωσι τὴν ψυχικὴν ἰσορροπίαν τοῦ ἀνθρώπου (ἐκ τῆς νευρασθενείας ἢ ἀβουλίας). Ἡ διαμφόδησις αὕτη τῆς Σχολῆς ἐναργῆς ἦτο,

δι' ὃ καὶ πλείστοι θιασῶται (Rossi, Ortolan κλ.) ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς ἐπιχειροῦντες νὰ κολάσωσι τοῦτο, ἐγένοντο οἱ ἰδρυταὶ τῆς Νεοκλασικῆς Σχολῆς. Καίτοι τὸ αὐτεξούσιον ὡς βάσιν λαμβάνει, ἄλλοι οἱ ὅμως οὐσιωδῶς τὸν τῆς Κλασικῆς Σχολῆς συλλογισμόν ὡς ἐξῆς λογιζομένην.

ἡ βούλησις τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶνε ἀείποτε ἐλευθέρα
ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ πράξῃ πράξιν μὴ ἐκ τῆς ἐλευθέρας βουλήσεως
πηγάζουσαν

ἄρα πᾶσα πράξις τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶνε ἐλευθέρα.

Ἡ Νεοκλασικὴ Σχολὴ διορᾷ ὅτι αἱ τέως ἐλαφρυντικαὶ περιπτώσεις (μέθη, ὑπνοδασία, κτλ.) δὲν ἦσαν ἀρκούντως εὐρεῖται, διότι μεταξὺ τῶν δύο ἄκρων (πλήρης ὑπαρξίς καὶ πλήρης ἔλλειψις τῆς ἐλευθερίας) ἐνεδέχετο νὰ ὑπάρξῃσι διάμεσά τινα σημεία, ἅτινα ὁ δικαστὴς σταθμῶν ὤφειλε νὰ προσδιορίσῃ τὴν ποινὴν ἀναλόγως τῆς κατὰ ποσὸν ὑπάρξεως τῆς ἐλευθερίας. Ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης ἔλαβον τὴν γένεσιν αἱ ἐλαφρυντικαὶ καὶ ἐπιβαρυντικαὶ περιπτώσεις, αἱ εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἐνόρκων ἐπαφθεῖσαι.

Τὸ πρὸς τὰ πρόσω τῆς ἐπιστήμης ἄλλα ὁμολογουμένως ἦτο μέγα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἄμοιρον σοβαρῶν κινδύνων. Ποῶς ἐγκληματίας δὲν ἤθελε προβάλλῃ αἰτίον τι τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ εὐρυθμίαν ἐπηρεάσαν; Πολλοὶ νεοκλασικοὶ τὸν κίνδυνον ἀναμετροῦντες μὴ κτὸν τι σύστημα ἐδέξατο, καθ' ὃ ποιά τις παθολογικὴ κατάστασις δύναται βεβαίως τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν νὰ συστειλῇ (ὕστερισμός, νευρασθένεια κτλ.), ἀλλὰ πρὸς ἐξακρίβωσιν τούτου ἔπρεπε ἰατρὸς νὰ κληθῇ· ὁ ἱατροδικαστὴς ὤφειλε νὰ ἀποφαινηται εἰάν ὑπῆρχε παθολογικὴ κατάστασις καὶ ἂν αὕτη ἐδύνατο νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν ψυχικὴν ἐλευθερίαν. Ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ ὁ Γερμανικὸς κώδιξ, πλείστοι τοιοῦτοι Ἑλβετικοί, ὁ Ἰταλικὸς κώδιξ, τὸ Αὐστριακὸν νομοσχέδιον, συνετάχθησαν.

Ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ συστήματος τούτου πᾶς κίνδυνος δὲν ἀπεσοβέτο, διότι ὁ ἱατροδικαστὴς εἰσήγετο εἰς τὰς ἀχανεῖς καὶ ἀνεξιχνίαστους ἐκτάσεις τοῦ ψυχικοῦ ἀνθρωπίνου κόσμου καὶ δεύτερον διότι, εἰάν ὁ ἱατρὸς δὲν ἐπίστευεν εἰς τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου (ὅπερ καὶ πιθανώτερον) θὰ ἀπεφάνετο ἀείποτε ὑπὲρ τῆς ἐλλείψεως τούτου. Ὑπὸ τὸ πρίσμα αὐτὸ ἐκ περιτροπῆς, ἱατροί, δικασταί, ἐνόρκοι ἐζήταζον τὸ ζήτημα, ἐξ οὗ δύναται τις νὰ ἐξηγηθῇ τὰς συχνὰς σκανδαλώδεις ἀθωώσεις.

Ἡ Νεοκλασικὴ ἢ Ἐκλεκτικὴ Σχολὴ εἰσήγαγε τὴν καινοτομίαν καθ' ἣν ἐπήρχετο «ἐλάττωσις τῆς ποινῆς ἀναλόγως τοῦ μέτρου τῆς ὑπάρξεως τῆς ἐλευθερίας». Τιμαλφῆς ἦτο ἡ νεόχμωσις αὕτη, διότι ἐν ᾧ ἡ Κλασικὴ Σχολὴ ἐν γένει ἀντεμετώπιζεν ἀντικειμε-

νικῶς τὸ ἀδίκημα, ἡ Νεοκλασικὴ ἔστρεψεν ἰδίως τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς τὸ ἄτομον τοῦ ἐγκληματίου. Εἰς ταύτην ὀφείλει ἡ ποινὴ ἐπιστήμη τὴν σπουδαίαν θεωρίαν τῶν σχετικῶν καὶ ἀπολύτων ποινῶν, ἥτοι τὴν θεωρίαν τῆς ἀτομικεῦσεως τῆς ποινῆς (l'individualisation de la peine), ὃ ἐστὶν ὁ συμμέτρως πρὸς τὴν ἠθικὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου προσδιορισμὸς τῆς ποινῆς.

Ὁ Saleilles λέγει ὅτι δύο ψόγοι προσήφθησαν εἰς τὴν Νεοκλασικὴν Σχολήν, πρῶτον ὅτι ἡ κομιδὴ ἀπόδειξις τοῦ μέτρου τῆς ἐλλείψεως τῆς ἐλευθερίας ἐκφεύγει τὴν σφαῖραν τῶν ἀνθρωπίνων μέσων, τοῦ δὲ δικαστοῦ ἀδυνατοῦντος νὰ ἐτάσῃ καρδίαν καὶ νεφρούς, ἔπεται ὅτι οὐδέποτε ἡ ποινὴ δύναται νὰ ὀρισθῇ ἀναλόγως δεύτερον ὅτι ὑπῆρχε πλάνη ἐπιστημονικὴ, διότι ἡ σχολὴ οὕσα ἀκράτως πνευματιστικὴ (spiritualiste) καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας προσηλωμένη ὀλιγώρει τῶν ἐξ ἀντικειμένου αἰτίων, τῶν προκαλεσάντων τὴν κολάσιμον πράξιν. Τὸ ὀρκωτικὸν δικαστήριον ἐκαλεῖτο νὰ ζυγοστατήσῃ ἐν τῇ ἐμπειρικῇ αὐτοῦ τρυτάνῃ τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἐγκληματίου, προσκόπιον δὲ πρὸ τῆς πασιφανοῦς ἀδυναμίας ἀπέλυε τὸν κατηγορούμενον. Ἐννοεῖται ὅτι τοιαῦται ἐτυμηγορίαι δὲν χαρακτηρίζονται πρότυπα ἀκριθείας.

Αἱ ποικίλαι αὗται ἀτέλειαί αἱ τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς ματαιοῦσαι, τοῦθ' ὅπερ διὰ τῆς αὐξούσης ὑποτροπῆς ὀσημέραι ἐπὶ μᾶλλον κατεφωρᾶτο, ἐκυοφόρησαν τὴν πολύκροτον τοῦ Cesare Lombroso θεωρίαν, ἐφ' ἧς ἡ περίφημος Ἰταλικὴ Σχολὴ ὠκοδομήθη. Ὁ δομῆτωρ ταύτης ἀφειτηρίαν λαμβάνων τὴν θεωρίαν τοῦ Darwin καὶ ἀναδιφῶν τὰς ἐρεῦνας καὶ τὰ πορίσματα τῆς Γενικῆς Ἀνθρωπολογίας ἐξῆλθε πεπεισμένος ὅτι τὸ ἀδόκμενον αὐτεξούσιον (liberum arbitrium) ἀπλῇ χίμαιρα ἦτο. Ἡ θεωρία τοῦ προσρισμοῦ (determinismus) παρεῖχεν αὐτῷ ὅλα τὰ δυνατὰ θέλητρα. Ὁ παραλληλισμὸς εἰς ὃν προέβη ἀνιχνεύων τὴν βιολογίαν κτηνῶν καὶ ἀνθρώπων ἔπεισαν αὐτὸν περὶ τοῦ ἀνυποστάτου τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας. Ἐκ τοιούτων παρατηρήσεων ἐλκυνόμενος ἐσφυρηλάτησε τὸν Uomo delinquente, δι' οὗ τὸ μὲν ἐξηγεῖτο τὴν ἐγκληματικότητα διὰ τῆς παλινροστήσεως τοῦ ἐγκληματίου εἰς τὴν τῶν πρωτογόνων ἀνθρώπων βεβραρότητα (atavisme), οὗς ἐχαρακτήριζεν ἡ ἀγριότης καὶ ἐλυμαίνετο ἡ κακουργία, τὸ δὲ ἐπενόει τὸν ἐγκληματικὸν τύπον (type criminel) διὰ τῶν φυσιολογικῶν ἐρευνῶν οὕτως τὸν ἐγκληματικὸν τύπον ὑπὸ ἔποψιν μορφολογικὴν καὶ φυσικὴν (προγναθισμός, νανοκεφαλία, μέτωπον στενὸν καὶ ἐπικλινές, συνόστωσις τοῦ ἄτλαντος, σκληρώσεις κρανιακαὶ κλπ.), τὸν ἐγκληματικὸν τύπον ὑπὸ ἔποψιν φυ-

σιολογικὴν (ὀξυδέρκεια, ὀσφρησις καὶ γεῦσις ἀμβλεῖται, ἀναλγησία κτλ.), τὸν ἐγκληματικὸν τύπον ὑπὸ ἔποψιν ψυχικὴν (διάνοια κατωτέρω τῆς μετρίας, ἀνακολουθία ἰδεῶν κτλ.).

Τοιοῦτος κατὰ Lombroso ὁ ἐγκληματίας, τὸ δ' ἐγκλημα γεγονὸς εἶνε μοιραῖον, προσφερὲς πρὸς τὸν πίπτοντα λίθον, ἐφ' ᾧ οὐδεμίαν ὑπέχει εὐθύνην ὁ ἐγκληματίας, τοῦτου δ' οὕτως ἔχοντος ἄσκοπος ἐλέγχεται ἡ τέως ἐπιτίμησις ἐκείνου. Ἡ ταξινόμησις τῶν ἐγκληματιῶν ἐλλείπει ἐκ τοῦ συστήματος τοῦ Lombroso, τείνοντος νὰ ἀναγάγῃ ὅλους εἰς τὸν τύπον τοῦ ἐκ γένετῆς ἐγκληματίου (criminels-nés).

Τὸ μονομερὲς τῶν ἐρευνῶν τοῦ ποινικοῦ ζητήματος προΐμως ἄστοχον κατεδείχθη, τὰ ποινικὰ συνέδρια Ῥώμης, Παρισίων, Βρυξελλῶν ἐστηλίτευσαν τὸ τοῦ Lombroso ἔργον, ἀναγκασθέντος ἐπὶ τέλους καὶ αὐτοῦ πολλὰς νὰ ἀπομόσῃ πλάνας, ἀπαρνούμενος δὲ τὸν atavisme ὡμολόγει ὡσαύτως τὸ ὀλισθηρὸν τοῦ ἐγκληματικοῦ τύπου. Εἰς τῶν διαπρεπεστέρων τροφίμων τῆς ἰταλικῆς ἢ θετικῆς Σχολῆς ὠδήγησεν αὐτὴν περαιτέρω, στρέφων τὸ βλέμμα πρὸς τὸ κ λ ι μ α τ ι κ ὸ ν καὶ κ ο ι ν ω ν ι κ ὸ ν περιβάλλον. Τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν αὐτοῦ συνεχέντρωσεν ἐν τῷ σοφῷ αὐτοῦ ἔργῳ «Nuovi orizzonti del diritto penale», εἰς ὃ μέγα τι ὀφείλει ἡ ποινικὴ ἐπιστήμη. Αἱ μετεωρολογικαὶ ἐρευναι τοῦ Ἀστεροσκοπεῖου τοῦ Moutouris ἤγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ταπεινώσις τῆς θερμοκρασίας τὰ ἐγκλήματα κατὰ τῆς περιουσίας ἀπεργάζεται, τούναντίον ἡ ἀνύψωσις ἐκεῖνα κατὰ τῶν προσώπων, προστίθῃσιν ὅμως ὅτι συνθῆκαι οἰκονομολογικαὶ δύνανται νὰ τροποποιήσωσι τὴν φυσικοψυχολογικὴν τῆς θερμότητος καὶ τὴν φυσιολογικὴν ἐπήρειαν τοῦ ψύχους. Ὡσαύτως κατὰ Ferri κοινωνικαὶ αἰτίαι (ἀνατροφή, ἐπάγγελμα, πλοῦτος, πενία κτλ.) δύνανται νὰ ἐγκυμονήσωσι τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον ἐγκληματίαν (κρεουργοὶ φονεῖς). Τοῦτο τυγχάνει ἀναμφέριστον καὶ ὑπὸ πλείστων φιλοσόφων μαρτυρηθέν, ὡς ὑπὸ τοῦ Helvetino, Locke καὶ ἄλλων.

Ὁ ποινικὸς θετικισμὸς (positivisme), ἐκ τῆς Ἰταλίας πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης διαπνέων ἔσχε πολυπληθεῖς προσηλύτους, μνημονεύοντες δὲ ἐν τῇ κοιτίδι αὐτοῦ τοῦ ἀπαραμίλλου Garofalo, τοῦ Colajanni, ἐν τῇ Γαλλίᾳ τοῦ Lacassagne, τοῦ Tarde, ἐν Ἀγγλίᾳ τοῦ Mandley, τοῦ Thomson, ἐν Γερμανίᾳ τοῦ διασήμεου τῆς Halle ποινικολόγου Liszt, προβαίνομεν εἰς τὴν σχιαγραφίαν τῆς τελευταίας διαμορφώσεως, ἣν ἡ θετικὴ Ἰταλικὴ Σχολὴ (école positiviste) ὑπέστη.

Ἡ Σχολὴ αὕτη ἐρείδεται ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς εὐθύνης ἐπὶ τοῦ προορισμοῦ (determinismus), ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ σκοποῦ τῆς

ποινῆς ἐπὶ τοῦ φόβου (temebilita), ὃν ὁ ἐγκληματίας ἀπειλεῖ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἐναντίον τῆς κοινωνίας. Τὰ δόγματα τοῦ Lombroso τὸ σάβανον τῆς λήθης περιτεθέντα δι' ἄλλων ἀντικατεστάθησαν, ὡς τοῦ ἐκφυλισμοῦ (dégénérescence), τῆς νευρώσεως (névrose), ἐν ᾧ κατὰ τὸν Mandley καὶ Tarde ἡ ἥθικὴ ἀνωμαλία εἶνε ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐκρύθμου ἐγκεφαλικῆς διαμορφώσεως, ὡς ἡ σύγχυσις τῶν χρωμάτων καὶ ἡ ἀφασία. Οὕτως ὁ ἐγκληματίας εἶνε εἰς ἀσθενῆς, ἀτελῆς φυσικῶς, μὴ προσαρμοζόμενος εἰς τὸν ἥθικόν καὶ κοινωνικὸν βίον. Οἱ ὅροι ἐὺ θ ὺ ν ῆ καὶ π ο ι ν ῆ διὰ τὴν θετικὴν Ἱταλικὴν Σχολὴν παρέλκουσι τελείως, διότι αὕτη δὲν δέχεται ὑπαιτιότητα, μὴ ὑπαρχούσης δὲ τοιαύτης ἢ τέως ἀντίληψις τοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς παύει ὑφισταμένη. Ἡ ποινὴ δι' αὐτὴν ἔχει ἀ ν α μ ο ρ φ ω τ ι κ ὸ ν καὶ π ρ ο λ η π τ ι κ ὸ ν χαρακτῆρα, τὸν δ' ἐ π ι τ ι μ η τ ι κ ὸ ν ἀπόλλυσι τελείως. Εἰς τὸ ἄτομον δὲ τῶν ἐγκληματιῶν πάντῃ ἀποσκοποῦσα διακρίνει αὐτοὺς εἰς ἐ π ι δ ε κ τ ι κ οὺς β ε λ τ ι ῶ σ ε ω ς καὶ μὴ τ ο ι ο ὄ τ ο υ ς, καὶ οἱ μὲν πρῶτοι περιλαμβάνουσι τοὺς ἀ λ η θ εῖ ς καὶ ψ ε υ δ εῖ ς ἐ γ κ λ η μ α τ ῖ α ς, ὧν οἱ ἀληθεῖς ὑφίστανται θεραπείαν ἀνάλογον πρὸς τὴν ψυχικὴν αὐτῶν νόσον, ἣν ὁ δικαστὴς διαγινώσκει ἀνασκοπῶν τὴν ιδιοσυγκρασίαν, τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν, τὸ φύλον κτλ., οἱ ψευδεῖς μένουσιν ἀτιμώρητοι, διότι οὐδὲν ἐν αὐτοῖς χρήζει ἥθικῆς ἀνορθώσεως (ἀξιοπρεπῆς ταμίας πιεζόμενος παρ' ὀφειλετῶν διατίθῃσι ποσὸν τι τῶν αὐτῶ ἐμπιστευθέντων χρημάτων), οἱ δὲ μὴ ἐπιδεκτικοὶ ἀναμορφώσεως εἴτε στερούμενοι καὶ τῆς ἐλαχίστης ἥθικῆς ἱκμάδος· οὗτοι περιορίζονται οὕτως ὥστε νὰ παραμένωσιν ἀσινεῖς, ὡς πράττει ἡ κοινωνία διὰ τοὺς παράφρονας. Πρὸ τῆς θανατικῆς ποινῆς φρικτῆς ἢ θετικῆς Ἱταλικῆς Σχολῆς, ὡς καὶ οἱ Liszt καὶ Stooss, τὸναντίον ἡ θετικὴ Γαλλικὴ Σχολὴ θεωρεῖ ἐπάναγκες, ἀποτροπιαζομένη μόνον τὸν διὰ τῆς λαϊμητόμου τρόπον, δι' ὃ ὁ Lacassagne καὶ ἰδίᾳ ὁ Tarde προτείνουν τὴν ἡλεκτροδόνησιν.

Ἐπὶ τῇ βᾶτει τῶν τῆς Λογικῆς ἀπαιτήσεων τοὺς συλλογισμοὺς τῶν διαφόρων σχολῶν διατυπώσαντες ἐρχόμεθα ὅπως τὸν τῆς θετικῆς Σχολῆς καταδείξωμεν.

Πᾶσα πρᾶξις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τοὺς ποινικοὺς νόμους ἀντικειμένη εἶνε : Ἡ ἐ γ κ λ η μ α τ ι κ ὴ τ ῆ ς τ ῖ κ τ ε ἰ ἀ εἰ π ο τ ε τ ὸ ἐ γ κ λ η μ α· ἀλλὰ—τὸ ἐγκλημα δὲν προκύπτει ἀεὶ ποτε ἐκ τῆς ἐγκληματικότητος. —Εἶνε τῷ ὄντι θαυμασία ἡ λογικὴ δύναμις τῆς Σχολῆς ταύτης, ἡ δὲ ποινικὴ ἐπιστήμη ὀφείλει εὐγνωμοσύνην εἰς τὸ σεμνὸν αὐτὸ φυτῶριον τοιούτων ἰδεῶν, αἵτινες δὲν θὰ βραδύνωσι νὰ εἰσέλθωσιν ἐν τῇ νομοθεσίᾳ. Ἡ Ἱταλικὴ Σχολὴ

εἶνε ἐκείνη ἣτις ἤνεγκεν εἰς τὴν ὑψηλοτέραν περιωπὴν τὴν σπουδαίαν τῆς ἀτομικεύσεως τῆς ποινῆς θεωρίαν, ἣν πρῶτος ὁ Whalberg ἐν Βιέννῃ κατὰ τὸ 1869 ἔοριπτεν εἰς τὸ μέσον. Ἡ Ἱταλικὴ Σχολὴ εἶνε ἐκείνη ἣτις ἀνέπτυξεν εἴπερ τις καὶ ἄλλη ὅ,τι ὁ Βέλγος Luetelet εἶχε περὶ Στατιστικῆς εἶπη. Εἰς τὴν σχολὴν ταύτην κυρίως ὀφείλεται ἡ προσφορωτέρα πρὸς ἀνάπλασιν τοῦ κακούργου λειτουργία τῶν ἀπομονωτικῶν συστημάτων. Παικίλαι δ' ἄλλαι ποινικολογικαὶ ἐκφάνσεις εἰς τὰς ἰδέας τῆς Σχολῆς ταύτης ὀφείλονται, ὡς ἡ θεωρία τῶν παραλλήλων ποινῶν, ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀορίστων καταδικαστικῶν ἀποφάσεων αἵτινες μὴ ὀρίζουσαι τὴν διάρκειαν τῆς ποινῆς καταλείπουσι τὸ μέτρον ταύτης εἰς τὴν κρίσιν τοῦ διευθύνοντος τὰ τῶν ἐγκληματικῶν θεραπευτήρια. Εἰσηγητὴς τῆς μεθόδου ταύτης ὁ Brokway ἐγένετο ἐν Νέα Ὑόρκῃ, ὅστις ἀπὸ εἰκασταίας διευθύνων τὸ σωφρονιστικὸν τῆς Elmira καθίδρυμα παρήγαγε καρποὺς ἐπιζήλους.

Εἰς τὴν κίνησιν αὐτὴν ὀφείλονται διάφοροι μεταρρυθμίσεις ἐν Γαλλίᾳ, ὡς ὁ Νόμος τοῦ Beranger, ὁ Νόμος τῆς ὑπεροχίας, ἡ διάκρισις τῶν ποινῶν ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων. Ἐνταῦθα ἤκοντος τοῦ λόγου δὲν εἶνε ὁδοῦ πάρεργον νὰ ὑπομνήσωμεν τὴν ὑπὸ τοῦ Bertillon ἐπινοηθεῖσαν ἀνθρωπομετρικὴν μέθοδον ἀξιαν ἐνδιαφέροντος μεγάλου. Ἡ μέθοδος αὕτη συνίσταται εἰς τὴν διὰ τῆς μετρήσεως τοῦ ὑπόπτου ἐγκληματίου, ζῶντος ἢ νεκροῦ, ἀνακάλυψιν αὐτοῦ, ἀντιπαραβαλλομένων τῶν ληφθέντων μέτρων πρὸς τὴν φέρουσαν τὰ αὐτὰ μετρα φωτογραφίαν, ἧς ἡ εὕρεσις γίνεται μεταξὺ ἀπείρων φωτογραφιῶν, ληφθεισῶν παρὰ διαφόρων φωτογραφείων καὶ τεταγμένων ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μέτρων.

Ἡ πνευματιστικὴ ἢ ἐκλεκτικὴ σχολὴ ἣτις ἀντιπροσώπους ἀριθμοῦ μετὰ τῶν μᾶλλον κορυφαίων ποινικολόγων, ὡς τὸν Carrara φέρ' εἰπεῖν ἐν Ἱταλίᾳ, τὸν Garraud ἐν Γαλλίᾳ, τὸν Binding ἐν Γερμανίᾳ, τὸν Stooss ἐν Βιέννῃ καὶ Βέρνῃ, τὸν Gautier ἐν Γενεύῃ. Ἡ σχολὴ αὕτη, ἀντιπροσωπευομένη ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς λεγομένης διδασκαλίας καὶ ἐδραζομένη ἐπὶ τοῦ αὐτεξουσιοῦ ἔχεται ἀπρὸς τοῦ ἐπιτιμητικοῦ στοιχείου τῆς ποινῆς, κηρυσσομένη κατὰ τῆς καταλύσεως τοῦ νομικοῦ ἀξιώματος «nulla poena sine lege, nullum delictum sine lege», ὅπερ κατὰ Liszt τυγχάνει ἡ ἀγκυρα τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν θεωρίαν τῆς ἡθικῆς ἐλευθερίας, τὰ ἐπιχειρήματα τῆς πνευματιστικῆς σχολῆς, στερούμενα τῆς δεούσης πειθοῦς (τύψις τοῦ συνειδῶτος, συναισθήσις τῆς ἡθικῆς ἐλευθερίας, ἀντίστασις τις ψυχικὴ πρὸ τῆς κακῆς πράξεως) ἀποβάλλουσιν ἔδαφος ὅσημέραι, οἱ δὲ πρόμαχοι αὐτῆς Luchini ἐν Ἱταλίᾳ, Proal, Joly ἐν Γαλλίᾳ, Stooss ἐν Βι-

έννη, Binding ἐν Λειψία συναισθανόμενοι τὸ ἄπελπι τοῦ ἀγῶνος προσπαθοῦσι νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι τὸ ζήτημα τυγχάνει ἁμοιρον σημασίας ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ.

Ὡσαύτως κηρύσσει ἀποβολιμαίαν καὶ ἔωλον τὴν διάκρισιν τῶν ἐγκληματιῶν εἰς ἀληθεῖς καὶ ψευδεῖς, ἥτις ἄγει εἰς τὸ ἄτοπον τοῦ νὰ καταλείπωνται ἀτιμώρητοι πραγματικοὶ κακοῦργοι, καὶ νὰ τιμωρῶνται ἀληθεῖς ἀθῶοι, διὰ τοῦ συστήματος τοῦ πρὸς πρόληψιν τῶν ἀδικημάτων περιορισμοῦ τῶν ὑπόπτων. Ἀκριβῶς ἐν Ἰταλίᾳ ἡ θετικὴ Σχολὴ ἐδιχάσθη ὡς ἐκ τῶν ἀτόπων αὐτῶν, δι' ὃ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν Carnevale, Alimena ἐσχηματίσθη ἡ Τρίτη Σχολὴ (Terza Scuola), ἥτις τείνει νὰ ὑποκεράσῃ πολλὰς τῆς Θετικῆς Ἰταλικῆς Σχολῆς παρεκκλίσεις.

Ἐξετάσαντες ἐπιτροχάδην ὅλας τὰς φάσεις ἃς τὸ ποινικὸν πρόβλημα ὑπέστη, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ἐν κατακλείδι ὅτι ἡ θετικὴ ποινικὴ θεωρία, ἥτις τὸ λίκνον αὐτῆς ἔσχεν ἐν Ἰταλίᾳ, καθαιρομένη τῶν σμικρῶν αὐτῆς παραπτωμάτων εἶνε ἡ ποινικὴ τοῦ μέλλοντος θεωρία. Πρόσφατα νομοσχέδια ποινικῶν κωδίκων δὲν παρεῖδον τὰ πορίσματα ταύτης. Ἡ ἀντίδρασις ὁσημέραι ἀβληχρὰ καθισταμένη θέλει ἀνακρούσῃ πρῦμναν πρὸ τοῦ νέου στοιχείου. Μία ἐκδρομὴ ἀνὰ τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν τοῦ δικαίου ἱστορίαν πολλὰ δύναται περὶ τούτου ἡμᾶς νὰ διδάξῃ· ἐπάλαισεν ὁ ἀρχαῖος πρὸς τὸν νέον πολιτισμόν, ἡ παλαιὰ πρὸς τὴν νέαν θρησκείαν, τὸ ἀρχαῖον πρὸς τὸ νέον δίκαιον, νόμοι Δρακόντειοι, διωγμῶν ἐκατόμβαι, αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις, πὰ πάντα φροῦδα ἐφάνησαν πρὸ τοῦ χειμάρρου τῆς νεωτέρας προόδου.

Ἐν Παρισίοις, τῇ 15ῃ Ἰουλίου 1898.

N. Γ. ΒΑΙΑΜΟΥ

Ἄγαθοπούλειον πνεῦμα.

Ὁ Ἄγαθόπουλος παραγγέλλει μνημα διὰ τὸν ἀδελφόν του.

— Καὶ τί γράμματα νὰ τοῦ βάλω ; ἐρωτᾷ ὁ τεχνίτης.

— ὦ ! μεγάλα , πολὺ μεγάλα γράμματα , διότι ὁ μακαρίτης ἦτο . . . μύψ !